

Elías - Nueveq Kaqninyoq

Llullaq Karqa Profeta

Jeff Pippenger

2023-10-11

Qhipa qillqapi tukurirqayku huk pasajewan, chaypi rimakun “llulla espíritu”manta. Kay qatiqqa chay pasajemanta huk párrafonmi.

“Mana santokunata sirviqkunaqa Diospa contranpi churakunku. Paykunaqa Cristo-tawan kay pachapa diosninta huk samayllapi yupaychanku. Simillawan Cristo-ta chaskisqankuta nispapas, Barabás-taqa uqllarinku, hinaspan ruwayninkuwan nin: ‘Kay Qariqa ama, aswan Barabás.’ Kay siq’ikunata ñawirispá llaqa runakuna allinta yuyaychakuchun. Satanásqa hatunchakusqanmi imatapas ruwananta. Payqa yuyan Cristopa mañakusqan iglesianpi kananpaq hukllayta chinkachiyta. Ninmi: ‘Risaqmi llulla espíritu hina, atipasqaykunata pantachinaypaq, huchachaypaq, juch’uychaypaq, llullata rimaypaq.’ Llullakuypa churinwan llulla testigopa churinpas, achka k’anchayniyuq, achka pruebayoq iglesiapi chaskisqa kaptinqa, chay iglesiaqa Señor kachamusqan willakuyta wisch’unqa, hinaspan mana allin niskasqakunata, llulla yuyaychaykunata, llulla yachachiykunata chaskinqa. Satanásqa paykunapa upayaykusqankumanta asikun, payqa cheqaq kaqta yachasqanrayku.” Testimonies to Ministers, 409.

“Sallqaq engañooyoqpa, llullakuyniyoqpa churin hatun k’anchayniyoq, hatun pruebanayuq iglesiapi chaskisqa kachun; chay iglesiaqa Señor kachamusqan willakuyta wikch’uykunqa, hinaspa aswan mana allin yuyaykuna, llulla supposiciónkuna, llulla teoriakuna chaskikunqa.” 1863 watapi, Milleritakunaq Adventismo-ninqa mana allin, llulla metodología, apostata Protestantismomanta llamk’achisqaman “kutirqa”, hinaspa William Millerpa Leviticus iskay chunka suqtañiyuqpi qanchis pacha nisqanta reqsichisqanta qhespichirqa. “Kutiy” nisqaq yachachikuyninqa Números chunka tawayuqpi hatarikuqkunawan rikuchisqa karqa, paykuna umalliqta akllanankupaq, hinaspa Egiptoman kutirinankupaq yuyaychakusqankupi.

Hinaspa siqkuna hukninwan huknin nirqanku: “Huk umalliqta churakusun, hinaspataq Egiptoman kutirisun.” Números 14:4.

Jeremías pas chunka pichqayuq kapítulonpi “kutimuy” nisqamanta rimaypas rikuchisqa karqa, apostasíaman urmaq protestantekunaman kutimuyta; chaypi payta nisqanku, urmasqa protestantekuna payman kutimuyta atinku, ichaqa payqa manam paykunaman “kutinanchu” karqa.

Manam saqraykuna tantanakusqankupiq mana tiyaraqchu, nitaq kusikurqanichu; sapallaymi tiyaraq kani makiykirayku, imaraykuchus piñakuymi hunt’arachiwarqanki. ¿Imaraykutaq nanayniyqa wiñaypaq hina, ch’akiyñiytaq mana hampiy atikuychu, allchhakuytapas mana munanchu? ¿Qanri noqapaqqa llullaq hina, pisiypaq yaku hina kanaykipaqchu? Chayrayku kayhinata nin Señor: Sichus kutirimunki, churaqniykimanmi kutichisqayki, ñawpaqniypim sayanki; aswan allin kaqta mana allin kaqmanta rakinki chayqa, simiy hina kankimanmi.

Paykunaqa qamman kutirimuchunku; qamqa ama paykunaman kutiriychu. Noqataq kay llaqtapaq bronce manta perqasqa sinchi pirqa hinam qanta rurasqa; paykunaqa qanta maqanakunqaku, ichaqa manam atipanakunqachu; noqaga qanwan kashani qespichisunaypaq, hinaspa salvasunaypaq, nin Señor. Jeremías 15:17–20.

Ichaqaqa, apostata Protestantismoman mana kutiykuy prinsipiyoq profetiku hinallataq aswan sut'i rikuchiyqa tarikun mana kasukuq profetapa willakuyninpi, paymi Jeroboamman, chinchaysuyu chunka ayllu-kunapa ñawpaq kaq rey-ninman, qinray willakuyta apachirqan.

Hinaptinmi nirqan Diospa runanman: “Hamuy wasiyman, samariykuy, hinaspa huk kutiypaqta qoykusqayki” nispa. Chaymi Diospa runan nirqan hinaptinman: “Wasiyki kuskanchista qoywanki chaypas, mana yaykusqaykichu qanwan kуска, nitaq kay llaqtapi tanta mikusqaykichu, nitaq unu upyasqaykichu. Imaraykuchus Señorpa siminwan kamachisqa karqani, kaynata nispa: ‘Ama tantata mikuychu, ama unuta upyaychu, amataq kutimuychu hamusqayki ñanllamantawan’ ” nispa. Chayraykun huk ñanninta ripurqan, mana kutirqanchu Betelman hamusqan ñannintaqa. 1 Reyes 13:7–10.

Mana kasukuk profetaman Diosmanta willasqa karqan ama kutimunarpaq chay hamusqan ñanta. Millerita Adventismoqa, Sardiswan rikuchisqa Protestante kaymanta llusqisqa karqan, hinaspataq manam kutimunarpaqchu karqanku. Mana kasukuk profetaman allinta yachaspaña mana kutimunarpaq chay hamusqan ñanta, Jeroboampa qhapaq suyuyninpi huk llulla profetaqa payta nirqan Dios nisqanta, chay mana kasukuk profetaman kutimunarpaq chay llulla profetapa wasinman hinaspa paywan mikhunarpaq. Diospa kamachisqan kachkaptinpas, chayllatataq ruwarqan. Chay llulla profetapa mikhunanta mikhuyta qallarisqan qhepaman, Bibliam sut'ita nin Samariamanta profetaqa llullakusqanta.

Chayqa p'unchayqa Betelpi huk machu profeta tiyasharqan; churinakunataq hamuspa willarqanku chay p'unchay Betelpi Diospa runan rurasqan llapa ruwaykunata; hinallataq reyta rimapusqan simikunatapas taytankuman willarqanku. Hinaqtin taytanku paykunata nirqan: “Mayqin ñanta rirqan?” Churinakantaq rikurqanku mayqin ñanta Judahmanta hamuq Diospa runan rirqasqanta. Hinaqtin payqa churinakunata nirqan: “Asnuyta sillawaychik.” Chaymi paypaq asnuta sillarqanku; paytaq chaypi lluk'ispa, Diospa runanta qatiq rirqan, hinaspa tarirqan huk encina sach'a uranpi tiyaykachaqa; paytaq nirqan: “¿Qamchu Judahmanta hamuq Diospa runaqa kanki?” Paytaq nirqan: “Arí, noqam kani.” Hinaqtin payqa nirqan: “Wasiyman kutiq hamuy, hinaspa t'antata mikhuy.” Paytaq nirqan: “Mana atini qamwan kutiyta, nitaq qamwan yaykuyta; kay llaqtapiqa mana qamwan t'antata mikhusaqchu, nitaq unuta upyasaqchu. Imaraykuchus Señorpa siminwan niwarqan: ‘Chaypiqa ama t'antata mikhunkichu, ama unuta upyankichu, nitaq hamusqayki ñannintaqa ama kutinkichu’.” Paytaq nirqan: “Noqapas qam hina profetam kani; huk angeltaq Señorpa siminwan niwarqan, nispa: ‘Wasinman kutichimuy, t'antata mikhunarpaq, unuta upyanarpaq’.” Ichaqa llullakurqan. Chaymi paywan kуска kutirqan, wasinpi t'antata mikhurqan, unutaq upyarqan. 1 Reyes 13:11–19.

Mana kasukuy mana kasukuq profetaqa Samaria llaqta llulla profetawan mikhurqa, upyarqa ima, chayqa saqrachasqa profetapa willakuyninta chaskisqanmanta, Señorpa willakuynintataq

qichusqanmanta. Chay willakuytaqa chay p'unchayllapi sapaq sonqowan hunt'aspañam willasqaña karqa. Allintapuni yacharqa mana kutimunanpaq kasqanta, ichaqa chayta ruwarqa hina. Hermana Whiteqa willawanchik, “llullakuypa churin, llulla testigo ima, achka k'anchayniyoq, achka pruebayoq iglesiapi samachisqa kaqtinqa, chay iglesiaqa Señor kachamusqan willakuyninta wikch'uykunqa” nispa. Millerita historiapi ñawpaq angelqa kay pachata k'ancharchisqa karqa hatun k'anchayninwan. 1840 watapiqa ñawpaq angelpa willakuyninqa tukuy kay pachapi mision estaciónkunaman apasqa karqa.

“Señorpa utqaylla hamunanmanta willakuy, atiywan hatun k'anchayninwan kay pachaman hamuspa, cheqaqmi; chayraykun 1840 watapi achka simikuna oqarikusqa karqan chayta willakuyninpi.” Manuscript Releases, volumen 9, 134.

Manasipas, Millerpa qatipaq adventismonqa apostata protestantismop “llullakuyninman” kutipuspa, Diospa William Millerwan apachimunan “Señorpa willakuyninta” wikch'urqan. Moisespa willakuyninta, Elíaspa rikuchisqan hina, wikch'urqanku; hinaspa Millerpa historiankup qallariyninpi chaskisqa “llullakuyqa”, tukukuyninpi creenakusqa “llullakuytan” rikuchin; chay “llullakuy”, Laodicea adventismoman sinchi pantachikuyta apamun.

Hinaspa llapan mana chanin kawsaypa llullachikuyninwan chinkaqkunapi; imaraykuchus manam cheqaq kaqta munakuyta chaskirqankuchu, qispichisqa kanankupaq. Chayraykun Dios paykunaman atiyuniyuq pantachikuyta kachamunqa, llulla kaqta creenankupaq; llapan paykuna, pichkuna cheqaq kaqta mana creerqankuchu, ichaqa mana chanin kaqpi kusikurqanku, huchachasqa kanankupaq. 2 Tesalonicenses 2:10–12.

Qanchikmantaqa Elíaspa ruwasqan ruleta rikuchiya munayku, huk unancha hina, protestantismopa waqra historiankuna, republicanismopa waqra historiankunawan kуска purisqanman tinkisqa, Bibliaq willakusqan qhapaq suyukunaq soqtan kaq kamachiqsinqa reynakusqan pacha ukhupi. 1863 watapi tukuy kay imakunata profecía nisqawan huñuyqa sasachakuymi, aswanpas ñoqapaq, imaraykuchus achka chaskisqa, hukninwan huknin tinkisqa ñankuna kan, chaykunaqa “muyurispa yuyaymantawan yuyayman chayan” nisqa yuyayman qayllaykunku. Cheqaq, sut'i, mana q'iwisqa yuyayqa sapa kutin aswan allin qayllaymi; ichaqa Diospa cheqaq-kaykunata reqsiy, hinallataq chay cheqaq-kaykuna hukninwan huknin ima tinkiyoq kasqanta sut'inchayqa sasa llamk'aymi, imaraykuchus Bibliapi tarikun “kaypi pisillata, chaypitaq pisillata.”

¿Pitataq yachayta yachachinqa? ¿Pitataq yachachisqa simita entiendenanpaq ruranga? Ñuñumanta qispichisqakunata, ñuñuñanmananta karunchasqakunata. Kamachikuyqa kamachikuy patanpi kanan, kamachikuy kamachikuy patanpi; siq'i siq'i patanpi, siq'i siq'i patanpi; kaypi aslla, chaypitaq aslla. Isaías 28:9, 10.

Sasamapas sasachaq llamk'aymi chaypas, uyaqkunaq kasqanrayku qam rimapayta munasqaykiqa hukkunam kachkan mayqin ñawpaq cheqaq-kunawan riqsisqa, hukkunataq llapantapas musuqmi. Kay qillqapi ñawpaqman rikch'achiyta munasqay cheqaq-kunaqa casi llapallan Habacucpa Tablankunapi tarikun. Ama “muyurisqa yuyaywan” rimachkasqayman rikch'arinayrayku, mayman rishanchiktaqa ñawpaqmantapuni nisqayki, chayman chayananchikmanta ñawpaqta.

1863 watapi, Laodicea Millerita Adventismoqa celosía-nisqa ricch'ayninta sayarichirqan. Celosía-nisqa ricch'ayqa Laodicea Adventismoq tawa mirayninkunamanta ñawpaq kaqta rikuchin.

Chaymi niwarqan: Runa Churi, kunan ñawiykita hoqariy chinchayman ñanman. Chaymi ñawiyta hoqarirqani chinchayman ñanman, hinaspa qhawariy, altar punkupa yaykunanpi, chinchay lado lawpi, celosok idolopa lantiynin kasharqan. Ezequiel 8:5.

Adventista Qanchis Punchaw Iglesiapa tawa mirayninkunaqa Qhelqapi imaymana pasajekunapi rikuchisqa kanku, ichaqa ñoqaqa Ezequiel qanchis pusaqniyuqta hatun qhawarikuypaq punku hina apaykachani. Chayraykun kayta rurani, pusaqniyuq capítuloqa isqunniyuq capítulo man pusasqanrayku. Ezequiel isqunniyuqpiqa pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa sellasqankum k'anchachisqa kashan, Testimonies, volumen cinco nisqapitaq, Panay White sut'ita kay cheqaq kayta reqsichin. Panay Whitepa rimariyninkunapiqa sut'ita Jerusalén llaqtapi iskay ayllunkuna yupaychakuqkunamanta rimarin, maypachachus sellasqa kasqa. Ezequielpas chayllatataq ruwan, sellota mana chaskiq ayllutaq pusaqniyuq capítulo rikuchisqa kanku.

Chay ayllu runakuna, paykunapa kikinkupa espírituymanta urmayninkumanta mana llakikukuqkuna, nitaq hukkunapa huchankunamanta mana waqaqkunaqa, Diospa sellonmanta qhipachisqa saqisqa kanqaku. Señorqa kachamun mensajeronkunata, makinkupi wañuchina armakuna apaq runakunata: “Qatillaychis payta llaqtata purispa, hinaspa maqaychis; ama ñawiykichis qispichichunchu, amataq khuyapayakuychischu: tukuyta wañuchiychis machukunatawan waynakunatawan, sipaskunatawan, wawakunatawan, warmikunatawan; ichaqa ama qayllaykuychischu mayqin runamanpas señalniyuqman; hinaspa qallariychis Santuarioymanta.” Chaymantataq qallariqku wasipa ñawpaqninpi kaq machu runakunamanta.

“Kaypi rikunchik iglesiata—Señorpa santuarionninta—Diospa piñakuyninpa maqakuyta ñawpaqta chaskiq kasqanta. Machu runakuna, pikunaman Dios hatun k'anchayta qosqa karqa, hinallataq llaqtapa espírituyman rikch'akuyninkunata waqaychaqkuna hina sayasqa qarqaku, confiakusqankuta traicionarusqaku. Paykuna churakurqaku kay yuyaypi: manan milagrokunata suyananchikchu, nitaq Diospa atiywan sut'i rikurichikuyninta ñawpaq p'unchaykunapi hina. P'unchaykuna tikrasqaña kanku. Kay simikuna mana creenqankuta kallpanchan, hinaspa ninaku: Señorqa manan allinta ruwanchu, nitaq mana allintapas ruwanchu. Payqa ancha khuyapayakuqmi, chayrayku manan llaqtanta taripayninwan watukonqachu. Chayhinaqa ‘Samaywan seguridadwan’ nisqa qapariymi runakunamanta llusqin, pikuna mana hayk'aqqas kacharinqañachu vozninkuta corneta hina Diospa llaqtanta huchankunamanta, Jacobpa wasintataq juchankunamanta rikuchinankupaq. Kay upa allqukuna, mana qaparinqayta munasqankurayku, paykunan phiñasqa Diospa chanin piñakuyninta ñak'arinku. Qharikuna, sipaskuna, huch'uy wawakunapas llapallankun phawtintin chinkarinku.” Testimonies, volume 5, 211.

Pusaq ñiqi kapitoluqa Jerusalénpi kaqkunamanta willakun — “iglesiamanta” — chay tawa miraykunamanta tawaq kaqpi, intita yupaychaspa k'umuykusqankuwan rikuchisqa.

Paymi Señorpa wasinpa uku patioman pusawarqan, hinaspan qhawariy: Señorpa templon punkupim, pórtico altarwan chawpipi, ishka chunka phisqayoq qharikuna kasharqanku, Señorpa templonman wasinkuta qhepachispa, uyañinkuta inti lloqsimuyninman qhawachispa;

hinaspan inti lloqsimuyninman yupaycharqanku. Chaymantataq niwarqan: Kaytaq rikunkichu, runapa churin? Manachu Judá wasipaq pisillam kaypi ruwasqanku millay mana allin ruwaykuna? Paykunaqa hallp'ata wañuchiywan hunt'achirqanku, yapamantaq kutimunku phiñachinawpaq; hinaspan qhawariy, k'aspita senqanman churanku. Chayraykun noqapas phiñakuypi paykunawan rurasaq: ñawiyqa mana khuyapayasunchu, nitaq llakipayasunchu; sinchitaq qqarispa rinriykunaman waqyaspaqa, manam uyarisqachu. Ezequiel 8:16–18.

Chunka chunka chunka chunka chunka chunka espíakuna mana allin willakuyninwan karqan, chay hina pichqa chunka phisqa umalliqkuna, inti yupaychaypi kaq hatarikuqkunaqa, Señor-ta piñakuymán “hatarichirqanku”. Domingo kamachiyqa “hatarichiy p'unchawmi” profetakuna ñawpaqman rikuchisqanku. Isqonniyuq kapítulopiqa chay pachallapim Diospa sellonta chaskiqkunam willasqa kachkan, imaraykuchus chayqa pusaqnuyuq kapítulota kutichispa, astawan hatuncharispa rimashan.

“Kay sirviente Dioskunapa sellasqa kaynin [Apocalipsis qanchis] kikillanmi Ezequielman rikuypi rikuchisqa karqa.” Testimonios para los Ministros, 445.

1863 watapi, Laodicea nisqapi Adventismoq ñawpaq mirayninmi chunlla puriyta qallarirqan. Profetap qelqasqan historiapi, 1863 watapi celosiaq lantan rikch'ayninta reqsichiqqa, Aaronpa qori becerronmi karqan. Qori becerroq profetap rikch'ayninkunaqa kaykunan: animalpa lantanmi karqan, hinaspataq qorim karqan. Qoriqa Babiloniaq unanchanmi; chayraykun Aaronpa qori becerronqa Babiloniaq animalninpa lantanmi karqan. Animalpa lantanqa sapallanmi sut'inchasqa kachkan iglesiapaq estadowan hukllachasqa kayninpi, iglesiataq chay t'inkisqapi kamachiq kaptin.

“Ichaqa, ¿imataq ‘uywa-man rikch’akusqan’ nisqaqa? hinaspa ¿imaynataq ruwasqa kanan? Chay rikch’akusqaqa iskay waqrayuq uywawanmi ruwasqa, hinaspan uywa-man rikch’akusqan. Hinallataqmi ‘uywapa rikch’akusqan’ nisqapas sutichasqa. Chaymi, ima hina kasqanta hinaspa imaynata ruwasqa kananpaqta yachananchikpaqqa, uywapa kikin qhawariyninkunata—papado-ta—allinta yachaykusun.”

“Ñawpa iglesiaka, evangeliopa llamp'u, mana q'ipisqa chiqninmanta karunchakuspa, hinaspa mana Diosmanta kaq ritoswan costumbrekunata chaskispa, Diospa Espirituntawan atinakuyninta chinkarqan; chayraykutaq, runakunapa yuyayninkunata kamachinampaq, kay pachapi kamachiq atipaq yanapayninta maskharqan. Chaymanta lloqsirqan papado, huk iglesia mayqinchus estadopa atiyinta kamachirqan hinaspa chayta llamk'achirqan kikin munasqanman chayanampaq, aswanqa ‘herejía’ nisqata muchuchinampaq. Estados Unidos nisqa llaqtakuna huk uywapa rikch'ayninta ruwananpaqqa, religiónpa atiyinmi hina civil gobiernuta chayna kamachinan tiyan, estadopa atiyinpas iglesiapaq llamk'achisqa kanqa kikin munasqankunata hunt'anampaq.” The Great Controversy, 443.

Aaronpa ruwasqan becerroqa, Moises Chunka Kamachiykunata chaskishaqtinmi ruwasqa karqa. Iskay ñiqin kamachiyqa ídolo-kunata yupaychayta hark'an, chaymantataq Diospa kasqanmanta huk chikta willan, Diosqa celoso Dios kasqanta reqsichispa.

Ama llank'achiychu qanpaq ima llimp'isqa rurasqata, utaq ima rikch'ayninta hanaq pacha patapi kaqkunamanta, kay uray allpapi kaqkunamanta, utaq allpa urapi yaku ukhupi

kaqkunamanta: ama qonqorikuychu paykunaman, amataq sirviychu paykunata; noqaqa, YHWH Diosniyki, ch'ulla munayniyoq Dios kani, cheqnikuqniykunapa taytankunapa huchankuta wawakunaman watukuspa kimsa kaq, tawa kaq miraykama; kuyakuyniytataq waranqa waranqakunaman rikuchini noqata munakuqkunaman, kamachiykunatapas waqaychaqkunaman. Éxodo 20:4–6.

Aaronpa qorimanta qori becerro lurasqan, ídolo kasqanrayku, envidiapa rikch'ayninmi, chaymi allin phiñakuyninta paqarichirqan, chaywanmi Moisésqa kallpachasqa karqan chunka kamachikuykunapa ñawpaq iskay tablata urmachispa p'akiyta. Qhawachiyta munayku 1863 watapi rurakusqa llulla gráficoqa Aaronpa qori becerronwan rikuchisqa kasqanta. Diospa envidianmi Aaronpa qori becerronman rikuchikurqan, imaraykuchus qori becerroqa llulla diosmanta rikch'aynin karqan. Chay becerroqa Diospa llulla rantinchasqanmi karqan. Aaronqa willarqan Egipto watasqa kasqankumanta orqomusqankuta rikuchi q dioskuna kasqanta. Chay kikin historiapi Moisésqa p'akisqan iskay tablaqa cheqaq Diospa, paykuna Egiptomanta cheqaqtapuni orqomuq Diospa, caratterninmanta “transcript” nisqa kargan. 1863 watapi rurakusqa llulla gráficoqa envidiapa rikch'ayninmi, imaraykuchus Moisésqa juramentonmanta qanchis kutita hurquspa, Habacuc qelqapa iskay kaq capitulopi iskay tablata p'akirqan.

“Rikurqanmi 1843 watapa cuadroqa Señormanpa makinwan pusasqa kasqanta, hinaspa mana hukman tikrasqa kananpaq kasqanta; yupaykunapas Pay munasqan hina kasqankuta; Paypa makinmi hawanpi karqa, hinaspa huk pantasqata wakin yupaykunapi pakarqa, chayrayku mana pipas rikuyta atirqachu, Paypa maki hurqusqa kama.” Primeros Escritos, 74, 75.

Aswanmi Ellen White yapaykuna manaraq 1843 watapi siq'isqa qillqakuna ama hukman tikranankupaq kamachiyta yapamun, kay sut'inchaywan: “manaqa saminchasqa kaqwanqa.”

“Rikurqaniñi tayta Diospa kamachiyninwan pusaqta ñawpaq llaqtachisqa siq'ita, hinaspa mana huk rikch'ayninpas tikrasqa kananpaqchu, mana chayqa samaychasqa yuyaywanlla. Rikurqaniñi siq'ipi kachkaq rikch'ayninkunaqa Dios munasqan hina kasqanta, hinaspa paypa makinmi huk pantasqata wakin rikch'ayninkunapi pakarqaña hinaspa qhawaqkunam mana pipas chayta rikunankupaqchu, paypa makin chinkachisqa kama.” Spalding and Magan, 2.

Santiagopas Ellen Whitewanmi Otis Nicholpa ayllunwan tiyasharqanku, Nichol ayllunqa 1850 wataq tablanta wakichispa ruraspaq. 1850 wataq tablapi “tukuchisqa” nisqaqa hukllan karqa: 1843 wataq rantinpi 1844 wata churasqa karqa, imaynachus 1843 wataq tablapi rikuchisqa karqan hina. “Tukuchisqa” nisqaqa huk “pantay” allinchayllan karqa, chay pantaypa hawanman Diospa makinta hark'asqa kasqan. Profetisapa warmi qespichisqa yuyayniyuq kayninmi kikin wasipi kasharqan, maypichus 1843 wataq tabla “tukuchisqa” 1850 wataq tablamaan tukusqa karqan; Levitico iskay chunka suqtayoq qillqapi qanchis kuti nisqapas chay tablapi churakusqa pacha khiparirqan, imaynachus 1843 wataq tablapi kasharqan hina.

Iskay ñiqin kamachiyqa kay willakuy-pak'aq huknin chiqanta yapamun, imaraykuchus sut'inchas Diospa miraykunata yupasqanta, hinaspa rikuchisqan hucha chayamunan p'unchaypi watukuspa hamunanta. 1863 watapi qallarin Séptimo Día Adventista iglesiapa tawa mirayninkunamanta ñawpaq kaq, imaraykuchus chay pachallapim Millerita kuyuy tukukapun.

Chunka Kamachikuykunap ishkay tablakuna Habacucpa ishkay tablakunatapas rikch'achin, ichaqa Pentecostés p'unchaypa ishkay wayra t'antakunatapas rikch'achinmi, chaykunam santuario servicopi huchayuq kaq sapallan ofrendakuna karqan. Chunka Kamachikuykunata quspiypi Diospa atiyin rikurimusqan, Pentecostéspi Diospa atiyinta qawachisqan, hinallataq Milleritakunapa ishkay chartakuna historiapi Diospa atiyin rikurimusqanpas, llapanku qhepa para tiempopi Santo Espíritupa uraykamusqan qhipa hatun rikurimuyninta rikch'achin. Pentecostés pa ishkay wayra t'antakuna pachak tawa chunka tawa waranqa runakunatan rikuchin, paykunaq qhepa para tiempopi huk unancha hina hoqarisqa kasqankuta.

Pentecostés p'unchaypi qochasqa t'antakunaqa “levadurawan” waqichisqa kanan karqa, chaymi huchata rikuchin; ichaqa chay levadurataqa t'antata wayk'uy rurasqanwan tukuchisqa karqa.

Chaykamak kashaqtinmi mana yupay atiy llaqta runakuna huñunakuspa, chayhina achka kasqanrayku huknin hukninta saruspa, payqa ñawpaqta llapanmanta discipulonkuna-man nirqan: Fariseokunapa levaduranmanta cuidakuychik, chayqa iskay uya kaymi. Lucas 12:1.

Muyu t'antachisqa t'antakunaqa ñawpaq rurukuna haywarikuynin karqan.

Qankunamanta iskay t'antata apamunkichik, sapankata iskay chunka kaq tupa tupuyniyuqta; allin ñutu harinamanta kanqa; pukllachisqa levadurayuqmi tanta rurasqa kanqa; chaykunaqa Señorpaq ñawpaq ruruchasqanmi kanku. Levítico 23:17.

Pachak tawka tawa chunka tawa waranqa runakunaqa qhipa p'unchaykunapi ñawpaq ruruchasqa haywarikuymi kanku.

Hinaspataqmi, qhawariqtiy, hinaspa cordero huk Sion orqopi sayashaq, paywan kуска pachak tawa chunka tawa waranqa, taytanpa sutin mat'inkunapi qillqasqa kashaqtin. Hinaqtin uyarirqani hanaq pachamanta hamuq kunkata, achka unukunaq kunkan hina, hatun illapaq kunkan hinataq; hinaspa uyarirqani arpakunata waqachiqkunaq kunkanta, arpankunawan waqachishaqta. Hinaspa takirqanku musuq taki hina trono ñawpaqpi, tawa kawsaqkunapa ñawpaqpin, kurakkunapa ñawpaqpin; chay takitaqa mana pipas yachayta atinchu, aswanpas pachak tawa chunka tawa waranqallam, kay pachamanta rantisqa kanku chaykuna. Kaykunaqa warmikunawan mana qhellichasqa kasqankurayku, sipaskunam kanku. Kaykunaqa Corderota qatikunku maymanpas richkaptin. Kaykunaqa runakunamanta rantisqa kanku, Diospaq hinaspa Corderopaq ñawpaq rurukuna hina. Siminkupitaq mana llulla rimay tariqchu karqa; mana huchayuqmi kanku Diospa trono ñawpaqpi. Apocalipsis 14:1–5.

Qhipa p'unchaykunapi mana hayk'aqpas wañuq yupaychaqkuna, Elíaswan rikuchisqa kaqkunaqa, huchata hunt'asqata atipasqaña kanqaku; imaraykuchus Rimanakuypa Chaskiqnin apamusqan ch'uyanchay ninaqa Levípa churinkunamanta puntillata pukllachispa urmachin hinaspa qichun levadurata.

Qhawariychik, ñoqa kachamusaq kachaqniyta, payqa ñawpaqniypi ñanta wakichinqa. Hinallataq Señor, mayqinta qankuna maskhashankichik, usqhayllam hamunqa templonman, ari, rimaymanta rimanakuypa kachaqnin, mayqinta qankuna kusikuywan suyashankichik. Qhawariychik, payqa hamunqam, nispa nin Tukuy Atiyniyuq Señor. Ichaqa, pim taq sayayta atinman hamuynin p'unchawpi? pim taq sayanman pay rikurimuqtin? imaraykuchus payqa

hina kachkan qollqeta ch'uyachiq ninawan, hinallataq t'iksikunata mayllaq lejjáwan. Payqa tiyaykunqa qollqeta ch'uyachiq hina, ch'uyachiq hina; Levípa churinkunata ch'uyachinqa, qori hina qollqe hinataq paykunata pichanqa, chay hina Señorpaq haywarinankupaq cheqaq kaypi haywarisqata. Chaymantaqa Judápa Jerusalénpa haywarisqan Señorpaq sumaqmi kanqa, ñawpa p'unchawkunapi hina, unay watakunapi hina. Malaquías 3:1–4.

“Ñawpaq p'unchaykunahinaka” nisqa haywakuyqa Pentecostés p'unchaypi iskay tantaq haywarisqanmi, olas hina hoqarisqa. Chayqa haywarisqa karqan, callekunapi wañuchisqa iskay profetakunata reqsichispa; paykunaqa chaymantataq hanaq pacha-man hoqarisqakuna kanku huk unancha hina, domingo kamachiy sasachakuy qallariyninpi.

Aarón quri churuta ruwachispa, willakusqa chay churumanta ñawpaqninpi Egiptomanta orqomuq dioskunam kasqanta; chaymantaq Señorpaq raymita willakurqa.

Paymi makinkuta chaskirqan, hinaspataq qillqana alwankawan ruraykuspa, huk ñut'u quri becerrota tullurqan. Hinaqtinmi nirqanku: Kaykunaqa qanpa diosniykikunanmi, Israel, Egipto hallp'amanta orqomusurqankiku chaykuna. Aaronri chayta rikuspan ñawpaqninpi altarta hatarichirqan; hinaspataq Aaron willakurqan, nispá: Paqarinmi Señorpaq raymi kanqa. Éxodo 32:4, 5.

Israelpa norte reynonqa Judahpa sur reynonmanta t'aqakuspan, Jeroboamqa, Israelpa ñawpaq rey, munaychasqa llullakuy yupaychana haywarikuyta iskay llaqtakunapi qallarirqan, Aarón rimarisqanta hina kikin willakuyta rimaspan, iskay quri becerronkunata Egiptomanta orqomusqankumanta diosninkuna kasqanta nispá, hinallataq Aarón hina llullakuy raymita churapurqan.

Chaymi Jeroboam sonqonpi nirqan: Kunanqa kay qhapaq kayqa kutinmanmi Davidpa wasinman. Sichus kay llaqta Jerusalénpi Señorpa wasinman ripunman sacrificiota rurananpaq, chayqa kay llaqtapa sonqon kutirinqa señorninkuman, Judápa rey Rehoboamman; hinaspan ñoqata wañuchiwan kuman, hinaspa kutinqaku Rehoboam Judápa reyninman. Chayrayku reyqa yuyayman churakuspa iskay qorimanta becerrukunata rurachirqan, hinaspa paykunata nirqan: Aswan achkañam qankunapaq Jerusalénman wichay riyqa; qhawariy, Israel, kaymi diosniykikuna, Egipto hallp'amanta horqosuqniykikuna. Hukninta churaran Betelpi, huknintataq Danpi churaran. Kaymi huchaman tukuran; llaqtamanta runakunaqa hukninpa ñawpaqenman yupaychanankupaq rirqaku, Dankama. Hinaspan altokunapa wasinta ruraraqan, sacerdotekunatatataq runakunamanta pisi asuyoqkunamanta churaran, mana Levípa churinkunamantaqa. Jeroboamtaq pusaq killaqpi, killaq chunka phisqayoq p'unchayninpi, Judápi kaq raymiman rikch'akuqta, huk raymita kamachirqan; altar patapitap ofrendata haywarqan. Chay hinatam Betelpi ruraraqan, pay rurasqan becerrukunaman sacrificiota haywaspa; hinaspan Betelpi churaran pay rurasqan altokunapa sacerdotenkunata. Chay hinaqa Betelpi pay rurasqan altar patapi ofrendata haywarqan pusaq killaq chunka phisqayoq p'unchayninpi, pay kikin sonqonmanta wakichisqan killapi; hinaspan Israelpa churinkunapaq huk raymita kamachirqan; altar patapitap ofrendata haywarqan, inciensotawan rupachirqan. 1 Reyes 12:26–33.

Dan sutiy nin: juicio; chaymi huk kasqanta rikuchin. Betel sutitaq “Diospa wasin” nin. Aaronpa hatarikuyninwan hina, rey Jeroboampa hatarikuyninwanpas, unanchakunaqa iglesiatawan estadotawan hukllachasqa kayta reqsichin, chaymi tukukuyninpi Estados Unidos nisqapi Domingo kamachiypi ruwakun.

Leyes domingokunqa pasakun Adventismopa tukukuyninpi; Adventismopa qallariyninpitaq, chay kuyuy, 1844 watapa verano killakunapi protestante waqra hina riqsisqa kaspas, Republicano waqrawan legalmente huñunakusqa. Chayrayku, Aaronpa, Jeroboampa hatarikuyninkutaq iskayninta rikuchin: 1863 watata, hinallataq utqay hamuq ley domingotapas.

Pactopa kachaqninqa imaraykutaq “Levípa churinkunata” pichan, mana wakin ayllukunatachu, chayqa Aarónpa quri becerronpa hatarikuyninpi Leví runakunaqa Moiséswan kуска sayasqankuraykum. Paykunaq cheqaq kasqankurayku, chaymanta paykunaqa sacerdociota rikch’achiq ayllu karqanku, chay hatun yupaychaytaq ñawpaqtaqa sapa ayllumanta kurak kaq wawa qhariqkunapaqmi wakichisqa karqa. Chayraykum Jeroboamqa allinta qhawarqa llulla sacerdocionqa mana Levípa churinkunamanta kananpaq, aswanpas sacerdocionta ruwarqa “llaqtapa aswan pisi yupayniyuq runakunamanta, mana Levípa churinkunamanta kaqkunamanta.”

Levípa wawanqaqaqaqaqaqa, Domingo kamachiy nisqapa llakikuy pachapi ninawan ch’uyanchasqa hina señalta, icha qhaway ofrenda hina rikuchisqakuna kanku. Qhipa p’unchaykunapi Domingo kamachiy nisqapa llakikuy historiantaqa 1863 watapi llakikuywanmi tipificasqa karqa, chaypi musuqmanta reqsisqa protestante waqraqa republicano waqrawan legalmente huñusqa karqa. Kunanqa huk historiapa siq’inta aswan rimarinanchikraq kachkan, manaraq ñawpaqpi willarisqanchik pasajekunata llank’ayta qallarinchikkama.

Chay siq’iqa 1856 watam, chaymantaqa hamuq qillqasninchikpi rimarisun.

“Cristopa hamuqnin, ñuqanchikpa hatun sacerdote hina, santuarioq may llapa aswan santu cheqninman, santuario paqichasqa kananpaq, Daniel 8:14pi rikuchisqa; runaq Churinpa hamuqnin Ñawpaq P’unchawkunayoqman, Daniel 7:13pi qhawachisqa hina; hinaspa Señorpa hamuqnin Templonman, Malaquías willasqanman hina, chaykunaqa kikin ruwanakuyllatam willakunku; hinaspa kayllataqmi representasqa kachkan casarakuymán novio hamusqanwan, Cristoq chunka sipaskunapa rikch’achisqanpi, Mateo 25pi nisqanman hina.” The Great Controversy, 426.